

Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва

"Родина - територія читання"

*Соціологічний бюлетень
Випуск I*

III - IV квартал 2012 року

Ужгород 2012

ББК 78.303
Р 60

З метою визначення кола читання у сучасній сім'ї, традицій сімейного читання та значення книги у житті батьків та дитини, обласна бібліотека для дітей та юнацтва, центральні бібліотеки для дітей прийняли участь в обласному соціологічному дослідженні “Родина – територія читання”.

Укладачі : І. М. Палаташ
І. М. Хмара
Т. М. Шестопалова

Відповідальна за випуск: В. Д. Чіка

© Укладачі: І. М. Палаташ, І. М. Хмара, Т. М. Шестопалова
©Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва

Родинне читання має унікальні властивості, які здатні створити теплу родинну атмосферу і допомогти в успішному навчанні вашої дитини. Януш Корчак казав: “Тільки там, де читають батьки, зростає дитина, яка читає”.

З метою вивчення читацьких смаків родини, якості читання користувачів бібліотеки, протягом вересня-жовтня 2012 р. обласна бібліотека для дітей та юнацтва, центральні бібліотеки для дітей прийняли участь в обласному соціологічному дослідженні “Родина – територія читання”. Усього було оброблено 538 анкет читачів батьків (див. *додаток*), віком від 25 до 45 років. Переважна більшість респондентів були жінки. Віковий інтервал дітей учасників дослідження коливався від 3 до 15 років. Відповіді батьків на запитання анкети, дозволили скласти загальне уявлення про те, як відносяться в сім’ї до читання дітей, що знають батьки про дитячу літературу, чи багато книжок читають, яким чином вибирають книги для читання.

На перше запитання анкети “Чи регулярно Ви відвідуєте бібліотеку та книжкові магазини?”, більшість відповіли ствердно – 392 (73%), не регулярно відвідують – 146 (27%).

В ході дослідження виявлено, що у 377 (73%) сімей є домашня бібліотека, у 146 (27 %) вона відсутня. Дитячі книги становлять 57 % від загальної кількості літератури. Ядром такої бібліотеки у більшості сімей є класика дитячої літератури: Дж. Лондон, Ж. Верн, Д. Дефо, Г.- Х. Андерсен, А. Ліндгрєн, А. Конан-Дойль, а також

книги сучасних українських та зарубіжних авторів, енциклопедичні видання, казки, література про край.

Користуються послугами бібліотеки менше 1 року – 31 %, від 1 до 3 років – 28%, від 3 до 10 років – 31 %, не користуються послугами – 10 %.

Здавна в українських родинх була чудова звичка читати вголос. Таке сімейне читання під час якого дітей навчали грамоті, любові до рідного слова – об'єднувало родину. Отже, часто своїм дітям в період дошкільного віку читали – 245 (45%) батьків, практично кожного дня – 171 (32%), рідко, приділяли цьому мало часу – 95 (23%).

Як показує аналіз анкетування, така традиція, як читання разом в родинному колі, ще не втрачена. Це видно з відповідей на четверте запитання “Чи читаєте Ви разом зі своєю дитиною?": читають разом з дітьми – 307 (57%) респондентів, не читають – 231 (43%).

На читання дітей зазвичай впливає інтенсивність читання їх батьків. 444 (83%) опитаних батьків читають самі, відповіли що не читають – 94 (17%). Цікаво було дізнатися про літературні смаки родин, яким до вподоби література такого жанру як: історичні романи, пригодницька література, детективи, психологічні романи, фантастика, твори сучасних українських і зарубіжних авторів. Серед улюблених книг дитинства, які запам'яталися найчастіше згадувались: Ш. Перро “Червона шапочка”, Р. Стівенсон “Острів скарбів”, Ю. Олеша “Золотий ключик”, Л. Керолл “Аліса в країні чудес”, О. Грін “Пурпурові вітрила”, твори В. Нестайка та С. Маршака, українські народні казки та ін.

Визначаючи книгу важливим фактором виховання, значна кількість батьків вважає, що коло читання дітей обмежується шкільними програмами – 169 (31%), читають все – 151 (28%), пригоди, фантастику – 134 (25%), книги про природу – 84 (16%).

Після проведеного опитування, нас вразив той факт, якщо раніше батьки приводили перший раз в бібліотеку дітей у віці 6-7 років, коли вони готувались до школи, то зараз читачами бібліотеки стають діти віком від 3 років. Більший відсоток дітей, прийшли і записалися до бібліотеки по власному бажанню – 215 (40%), через бажання батьків – 199 (37%), із-за необхідності – 124 (23%).

Як констатує наука, прищеплення дітям інтересу до читання на 90% залежить від батьків. Це показують і результати відповідей на запитання “Як Ви вважаєте, хто привив Вашій дитині любов до книги?": 41% читачів-батьків вважають, що це зробили саме вони, бібліотекар – 18%, дідусь, бабуся – 17%, вчитель початкових класів – 16%, вихователь дошкільного закладу – 8%.

Цікаво було дізнатись, що на думку батьків, на читання їх дітей передусім впливають вони – 37%, школа – 31%, бібліотека – 27%, друзі – 5%.

Батьки знають, що їх діти використовують усі можливі варіанти для задоволення потреб у відповідній книзі. Відповіді на питання “Де дитина бере книги для читання?” розмістились наступним чином: відвідує бібліотеку – 276 (51%), купує у книжкових магазинах – 128 (24%), бере у домашній бібліотеці – 118 (22%), у друзів – 16 (3%).

Якщо дитина буде бачити, що її батьки у вільний час читають книги і діляться враженнями про прочитане то і вона зацікавиться таким проведенням часу. Своїми враженнями про книги діляться з родинами – 71% дітей, не звикли розповідати про них – 29%.

Загально відомо, що любов дитини до книги залежить від того, чи привчають її батьки до читання в ранньому віці, чи цікавляться вони читанням своєї дитини. На запитання “Як ви оцінюєте свої здібності в організації своєї дитини?”, 264 (49%) респондентів-батьків відповіли що добре, але книги вона повинна вибирати самостійно, 188 (35%) – вважають, що відмінно, бо читання дитини для них є одним із основних методів виховання, 86 (16%) – дали відповідь задовільну, тобто вони не слідкують за тим що і як читає їх дитина, і вважають що це є обов'язком школи та бібліотеки.

На питання “Чи легко дався процес навчання читанню дитини?”, ствердно відповіли 354 (66%) опитуваних, довго займалися з дитиною – 158 (29%), і зараз дитина читає погано у 26 (5%).

Думка спеціалістів про те, що читання і перегляд телепередач є серйозними суперниками підтверджується відповідями на запитання “Якщо ваша дитина зайнята читанням цікавої книжки, а по телебаченню починаються мультфільми” то що вона зробить в такому випадку. Позиція “ кине книгу, почне дивитися мультфільм” оцінюється в 161 (30 %) відповідь, “буде продовжувати читати, відволікаючись поглядати на екран” – 220 (41 %), 157 (29%) відповіли, що “телевізор не може перешкодити читанню, це лише 5-хвилинний перепочинок”.

Суттєвим доповненням до книжкового збору в домашній бібліотеці є газети і журнали. Значна частина сімей, а саме 167 (31%) передплачує періодику для своїх дітей. Серед них найпопулярніші: “Казковий вечір”, “Зернятко”, “Малятко”, “Барвінок”, “Яблунька”, “Пізнайко”, “Однокласник”, “Маленька фея” та ін.

Сьогодні могутній потік інформації захопив широкі верстви населення своїми потужними можливостями. На думку 362 (67%) батьків, їх діти активно користуються новітніми технологіями: Інтернетом, аудіо та електронними книгами, не користуються – 176 (33%).

На запитання “Чи допомагає читання дитини у навчанні”, всі батьки стовідсотково згодні з тим, що допомагає. І розвиває такі позитивні якості як: освіченість, пам'ять, уяву, інтелект, збагачує словниковий запас, допомагає правильно висловлювати свої думки, виховує доброту, порядність, чуйність.

Та нажаль, не всі відповіді респондентів-батьків, були виваженими та доцільними і відповідали меті анкетування .

Результати дослідження довели, що родинне читання не втратило своєї актуальності, проте бібліотечним працівникам слід спрямовувати батьків на те, щоб розширювати коло читання дітей, і правильно оцінювати свої здібності в організації читання своєї дитини.

Адже, користувачі батьки становлять 1-3 % від загальної кількості. Тому, бібліотека повинна шукати шляхи співробітництва з родинами, постійно сприяти вдосконаленню виховних можливостей

батьків, своєю діяльністю намагатися допомогти їм оволодіти навичками сімейного читання, розповідати про його значення, радити літературу. Це дає можливість всім разом вирішувати проблеми розвитку дитини як читача, розвивати його інтелект та естетичні потреби. Також рекомендуємо звернути більшу увагу на комплектування фонду літературою на допомогу сімейному читанню, а також розширити репертуар періодичних видань відповідної тематики.

У рамках організації сімейного читання в бібліотеках доцільно організовувати:

- інформаційні центри, батьківські куточки;
- виставки творчих робіт учнів та батьків;
- бібліотечні виставки: “Улюблені книги вашої сім’ї”, “Вчимося бути батьками”;
- клуби сімейного читання “Читаємо всією сім’єю”. Засідання клубу проводити у формі круглих столів, вечорів сімейного відпочинку, конкурсів, родинних свят;
- акції “Ми з книгою відкриваємо світ”, “Краща родина яка читає”;
- конкурси та зустрічі читаючих сімей “Мама, тато, я – разом дружна сім’я”, “Родинне дерево сім’ї”, “Книга в нашій родині”;
- Бенефіс читаючої родини “Дружить із книгою родина”.

Насамкінець, пропонуємо бібліотечним працівникам “Кілька порад як зацікавити дитину читанням”, які можна розповсюджувати серед батьків:

“Кілька порад як зацікавити дитину читанням”

! Намагайтеся, щоб індивідуальне читання стало потребою дитини. Тому подавайте їй приклад, показуючи, як вам подобається читати. Тримайте вдома, в робочому кабінеті велику кількість книг та журналів. Нехай ваші діти бачать Вас за книгою кожного дня.

! Давайте дітям дивитися ваші книжки. Читайте їм уривки з неї вголос.

! Вибирайте і приносьте дітям книги, які відповідають їхньому віку та індивідуальним потребам (заняття спортом, догляд за тваринами), включаючи сюди і художню, і довідкову та пізнавальну літературу.

! Вибирайте в бібліотеці книжки разом з дітьми. Дуже важливо вибирати про що читати. Якщо дитина читає неохоче, вибирайте книжки, сюжети яких змусять її всміхнутись. Якщо ви ще й спробуєте виразно прочитати кілька цікавих розділів, дитина обов'язково зацікавиться книгою.

! Зацікавте дітей яким-небудь хобі чи діяльністю, котра потребує читання, і, головне, подобається їм. Конструйте, грайте в настільні ігри, оскільки такі заняття потребують читання інструкцій, а надалі й потреби в більш повній інформації.

! Заохочуйте дітей до листування з друзями, родичами, навіть з уявними улюбленими героями.

! Розповідайте дітям про книжки, які ви читали в дитинстві, пропонуйте їм самим складати казки, вірші, історії. Записуйте їх в окремий зошит, прикрашаючи його малюнками. Пізніше дитина сама захоче перечитати ці записи вам або своїм друзям, брату, сестрі.

! Не карайте дітей за будь-яку провину читанням.

Шановні батьки!

Просимо Вас взяти активну участь в обласному соціологічному дослідженні «Родина – територія читання». Основною метою дослідження є визначення кола читання у сучасній сім'ї, традицій сімейного читання та значення книги у житті дитини. Пропонуємо відповісти на запитання анкети.

Анкета

1. Чи регулярно Ви відвідуєте бібліотеку та книжкові магазини?

- а) так;   б) ні.

2. Чи є у Вас домашня бібліотека?   а) так;   б) ні.

Якщо так, то чи є в ній дитячі книжки?   а) так;   б) ні.

Які?

---

3. Чи читали Ви вголос своїй дитині книги в період дошкільного віку?

- а) практично кожного дня;
б) часто;
в) рідко, приділяю цьому мало часу.

4. Чи читаєте Ви зараз разом зі своєю дитиною?

- а) так;   б) ні.

5. Чи читаєте Ви самі?

- а) так;   б) ні.

Якщо так, то літературу якого жанру?

---

6. Згадайте улюблену книжку вашого дитинства _____

---

7. Спробуйте визначити коло читання вашої дитини:

- а) читає все;
б) обожнює пригоди, фантастику;
в) читає про природу;
г) читає лише твори шкільної програми.

8. Скільки було років вашій дитині, коли Ви з нею вперше прийшли до бібліотеки? _____

Це було:

- а) ваше бажання;
- б) бажання дитини;
- в) необхідність (завдання школи, дитячого садка або гуртка).

9. Як Ви вважаєте, хто привив у вашої дитини любов до книги?

- а) тато, мама;
- б) дідусь, бабуся;
- в) вихователь ДВЗ;
- г) вчитель початкових класів;
- д) бібліотекар.

10. На сьогоднішній день на читання вашої дитини впливають:

- а) батьки;
- б) школа;
- в) бібліотека;
- г) телебачення;
- д) друзі.

11. Де дитина бере книги для читання?

- а) відвідує бібліотеку;
- б) купуємо у книжкових магазинах;
- б) у домашній бібліотеці;
- в) у друзів.

12. Чи ділиться ваша дитина з вами враженнями про прочитані книги?

- а) так;
- б) ні.

13. Як Ви оцінюєте свої здібності в організації читання своєї дитини?

- а) відмінно, бо читання дитини для мене один із основних методів виховання;
- б) добре, але книги вона повинна вибирати самостійно;
- в) задовільно, я не слідкую за тим, що і як читає моя дитина, це обов'язок школи, бібліотеки.

14. Пригадайте, чи легко вашій дитині дався процес навчання читанню?

- а) так, це пройшло швидко;

- б) ми довго займалися з нею;
- в) ні, зараз читає погано.

15. Якщо Ваша дитина зайнята читанням цікавої книжки, а по телебаченню починаються мультфільми, вона:

- а) кине книгу, почне дивитися мультфільм;
- б) буде продовжувати читати, відволікатись і поглядати на екран;
- в) телевизор не може перешкодити читанню, це лише п'ятихвилинний перепочинок, потім знову сідає читати.

16. Чи передплачуєте Ви газети і журнали для дітей?

- а) так;
- б) ні.

Якщо так, які?

---

17. Чи користується ваша дитина Інтернетом, аудіо та електронними книгами?

- а) так;
- б) ні.

18. На вашу думку, читання допомагає дитині у навчанні?

---

19. Які позитивні якості, на вашу думку, розвиває у дитини читання?

---

20. Ваш вік _____

21. Ваша стать _____

22. Вік та стать вашої дитини _____